

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

**Всеукраїнська студентська
науково-практична конференція**

ІСТОРІЯ НАУКИ – МАЙБУТНЬОМУ ВЧИТЕЛЕВІ ’ 2022

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ
НАУК І ОСВІТИ 19-20 ст.»**

Умань 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Вінницький державний педагогічний університет імені

Михайла Коцюбинського

**ІСТОРІЯ НАУКИ – МАЙБУТНЬОМУ
ВЧИТЕЛЄВІ ' 2022**

**«ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ
НАУК І ОСВІТИ
19-20 ст.»**

Всеукраїнська студентська науково-практична конференція

26 травня 2022 року

(збірник матеріалів)

Умань

2022

Головний редактор:

Поліщук Т. В., канд. фізико-математичних наук, завідувач кафедри математики та методики навчання математики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Редакційна колегія:

Годованюк Т. Л., д-р пед. наук, доц., проф. кафедри вищої математики та МНМ;
Махомета Т. М., канд. пед. наук, доц., проф. кафедри вищої математики та МНМ;
Тягай І. М., канд. пед. наук, доц., доц. кафедри вищої математики та МНМ;
Возносименко Д. А., д-р філософії (Ph.D), доц. кафедри вищої математики та МНМ;
Тітова Л. О., викладач-стажист кафедри інформатики і ІКТ.

Рецензенти:

Васильєва Д. В., канд. пед. наук, вчитель математики вищої категорії, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України;

Медведева М. О., канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри інформатики і ІКТ Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізики,
математики та інформатики Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 26 травня 2022 року)*

I-89

Історія науки – майбутньому вчителів ' 2022 «Тенденції розвитку природничо-математичних наук і освіти 19-20 ст.» : Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 26 травня 2022 р. : (зб. матеріалів) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова [та ін.] ; [редкол.: Т. В. Поліщук (голов. ред.), Т. Л. Годованюк., Т. М. Махомета., [та ін.]. — Умань, 2022. — 248 с.

Збірник містить тексти наукових доповідей учасників Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції Історія науки – майбутньому вчителів'2022 «Тенденції розвитку природничо-математичних наук і освіти 19-20 ст.», в яких представлено актуальні проблеми вивчення історії природничо-математичних наук та інформатики.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Тези друкуються в авторській редакції.

УДК [5+37]"18/19"(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022

КОЛИ ДРУГА СТАЄ ПЕРШОЮ: ПРО ВІДКРИТТЯ В ОДЕСІ БАКТЕРІОЛОГІЧНОЇ СТАНЦІЇ

С.О. Бурлак

1 курс, спеціальність 222 Медицина

Науковий керівник: канд. іст. наук, доц. Уварова О.О.

Одеський національний медичний університет, м. Одеса

Прошло майже 136 років з моменту заснування другої у світі та першої на території Російської імперії бактеріологічної станції. У 1886 р. під керівництвом вчених І.І. Мечнікова та Н.Ф. Гамалія в Одесі відкрилася т. зв. пастерівська станція. Цій події передувало відкриття Л. Пастером у 1885 р. способу запобігання зараженню сказом – гострим інфекційним захворюванням, яке передається людині та тваринам внаслідок попадання слини заражених тварин при укусах та подряпинах [1, с. 10].

Після того, як Пастер відкрив надійний метод боротьби зі збудником сказу шляхом щеплення, Одеське товариство лікарів висунуло пропозицію щодо організації в Одесі бактеріологічної станції. Для цього було вирішено направити до Парижу свого представника. За рекомендацією І.І. Мечнікова ним став М.Ф. Гамалія, якого було направлено для ознайомлення з методом Пастера. 7 червня 1886 р. він повернувся до Одеси після трьох місяців перебування у Парижі і виступив зі звітом у товаристві лікарів, сказавши, що Л. Пастер дуже приємно зустрів його і дозволив брати участь у роботах в лабораторії [2, с. 68].

Схваливши звіт, товариство клопотало перед Одеською міською управою з пропозицією про відкриття бактеріологічної станції. Лабораторію облаштували в квартирі М.Ф. Гамалії на Канатній вулиці, 14. Урочисте відкриття першої в світі після паризької антирабічної станції відбулося 11 червня 1886 р. Керівником був призначений І.І. Мечников, його заступниками - М.Ф. Гамалія та Я.Ю. Бардах [2, с. 68]. Кошти на облаштування станції в Одесі було виділено містом (8200 руб.) [4, с. 58]. Робота її забезпечувалася щорічними надходженнями із міського та земського бюджетів.

Станція приступила до проведення антирабічних щеплень 12 червня 1886 р., у цей день було щеплено 12 людей [4, с. 58]. Впродовж двох років роботи на станції (1886—1888) М.Ф. Гамалія зробив низку оригінальних досліджень з мікробіології та епідеміології, випустив роботу «О методе Пастера предохранения укушенных от бешенства» (Одеса, 1886). Проводилась робота не тільки з лікування сказу. М.Ф. Гамалія займався вивченням етіології та патогенезу холери [2, с. 68].

З блискавичною швидкістю звістка про відкриття станції облетіла всі губернії країни - досі сказ вважався невиліковним. До Одеси приїжджали постраждалі з усіх кінців Російської імперії, прибували навіть із Румунії та Туреччини.

Згодом І.І. Мечников знайшов для станції більш відповідний двоповерховий особняк на Гулевій вулиці (нині - вулиця Льва Толстого, 4). Тут в розпорядженні вчених було тринадцять кімнат. На станції були організовані

курси для санітарних та земських лікарів з боротьби з холерою, черевним тифом, сибіркою та іншими інфекційними захворюваннями [3, с. 82].

Припливу постраждалих сприяло і втручання міської адміністрації. Так, в Одесі місцевою адміністрацією було видано наказ, який зобов'язував «всім поліцейським чинам і сільським старшинам вживати належних заходів, щоб усі укушені скаженими тваринами обов'язково доставлялися на Одеську бактеріологічну станцію негайно після укусів». Приводом для цього послужив випадок, що стався в грудні 1886 р., коли один із мешканців, поранений скаженим вовком, «не побажав зазнати щеплення і на 21-й день після укусу захворів і помер», тоді як інший постраждалий був щеплений і залишився здоровим [4, с. 58]. За перші півроку своєї роботи (з літа до кінця грудня 1886 р.) на одеській станції було щеплено 381 особу (12 померли). Загальна кількість щеплених з 1887 до 1917 р. склала 47 564 особи [4, с. 58].

І.І. Мечников був видатним біологом, бактеріологом, імунологом. Саме він створив фагоцитарну теорію імунітету та заклав основи ембріології. У серпні 1888 р. на запрошення Л. Пастера він їде працювати в Пастерівський інститут у Парижі. Того ж року бактеріологічна станція змінила розташування, розмістившись у Ремісничому училищі. Згодом стало зрозуміло, що лабораторія потребує свого спеціального приміщення для продовження праці: сюди приходили та приїжджали люди з усіх куточків країни, тут проводили багато досліджень тощо. Тоді на кошти міського голови Одеси Г.Г. Маразлі було споруджено нову будівлю бактеріологічної станції (сьогодні – вул. Пастера, 2).

Отже, одеська бактеріологічна станція, яка була другою у світі і першою в Російській імперії, була створена під впливом величезних успіхів Л. Пастера з попередження і лікування інфекційних захворювань за допомогою вакцин. Її головним завданням була розробка методів вакцинопрофілактики сибірської виразки великої рогатої худоби і сказу.

Бактеріологічна станція мала величезне значення для стрімкого розвитку бактеріології. Вона допомагала одеським лікарям боротися зі страшним збудником сказу, із холерою та з іншими захворюваннями.

Список використаних джерел

1. Гамалея Н. Ф. Два отрывка из воспоминаний микробиолога. М.-Л., 1940. С. 7-65.
2. Гамалія В. М. До 150-річчя від дня народження М.Ф. Гамалії (1859—1949). *Science and Science of Science*. 2009. № 2. С. 66-75.
3. Линников С. В. Становление медицины в Южной Пальмире. *Акушерство, гинекология и репродукция*. 2016. № 2. С. 80-83.
4. Шерстнева Е. В. Первые пастеровские станции в России. *Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины*. 2012. № 2. С. 57-59.